

①

Answer key

54712

(Time: 3 Hours)

[Total Marks: 100]

N. B.: - All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

All question carry equal marks.

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Text: Grammar, Buddhist Philosophy, History of Pali Literature. III

Q.1. Answer the following: - Any Two:

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

[20]

a) Transliteration: - Devanagari to Roman script.

देवनागरी लिपीतून रोमन लिपीत रूपांतर करा.

१. "दुक्करं दुत्तितिकखञ्च, अब्यत्तेन च सामञ्जं।

बहूहि तत्थ सम्बाधा, यत्थ बालो विसीदती"ति ॥

"कतिहं चरेय्य सामञ्जं, चित्तं चे न निवारये।

पदे पदे विसीदेय्य, सङ्कप्पानं वसानुगो"ति ॥

"कुम्मोव अङ्गानि सके कपाले,

समोदहं भिक्खु मनोवितक्के।

अनिस्सितो अञ्जमहेठयानो,

परिनिब्बुतो नूपवदेय्य कञ्ची"ति ॥

Ans:- "Dukkaraṃ duttitikkhañca, abyattena ca sāmāññaṃ.

bahūhi tattha sambādha, yattha bālo visīdatī"ti.

"Katihaṃ careyya sāmāññaṃ, cittaṃ ce na nivāraye;

pade pade visīdeyya, saṅkappānaṃ vasānugo"ti.

"Kummova aṅgāni sake kapāle,

samodahaṃ bhikkhu manovitakke;

anissito aññamahēṭṭhayāno,

parinibbuto nūpavadeyya kañci"ti.

b) Translate – Pali sentences into Marathi or English.

पाली वाक्यांचे मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

१. पुत्तो मातुलं पज्जं पुच्छति.

उत्तर :- (पुत्र मामास प्रश्न विचारतो)

२. कस्सको रुक्खमहा पतति.

उत्तर :- (शेतकरी झाडाहून पडतो)

३. कस्सको खेत्तम्हा आगन्त्वा भत्तं भुञ्जति.

उत्तर :- (शेतकरी शेतात येऊन भात खातो)

४. चोरो अमच्चस्स गेहं पविसितुं उय्याने आहिंइति.

उत्तर :- (चोर अमात्याच्या घरी प्रवेश करण्यास बागेत हिंडतो)

५. मयं सग्गे उप्पज्जितुं आकंखमाना, सिलानि रक्खाम.

उत्तर :- (आम्ही स्वर्गात उत्पन्न होण्याच्या इच्छेने, शील रक्षितो)

c) Make sentences in Pali. (With the help of given verb.)

दिलेल्या क्रियापदांच्या आधारे पालित वाक्य लिहा.

१. पहर = प्रहार करणे

[Present Tense-वर्तमान काळ]

उत्तर :- कुमारो सिगालं पहरति.

२. याच = याचना करणे

[Present Tense-वर्तमान काळ]

उत्तर :- याचको भत्तं याचति.

३. भव = होणे

[Future Tense-भविष्य काळ]

उत्तर :- सो धम्मं सुत्वा पण्डितो भविस्सति.

४. गा = गाणे

[Future Tense-भविष्य काळ]

उत्तर :- भगिनी गीतं गायिस्सति.

५. पत = पडणे

[Past Tense-भूत काळ]

उत्तर :- अजा आवाटस्मि पतिसु.

Q.2. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

a) Recognition and explain the underline noun and Pronoun-Any Ten. (With the help of given Paragraph.)
दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले नाम आणि सर्वनाम ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. सा पि खो इत्थी तं कुण्ठं खन्धे निसीदापेत्वा अरज्जा निक्खमित्वा मनुस्सपथे भिक्खं चरमाना यागुभत्तं संहरित्वा तं कुण्ठं पोसेसि। मनुस्सा "अयं ते किं होती"ति पुच्छियमाना "अहं एतस्स मातुल धीता, पितुच्छापुत्तो मे एसो, एतस्सेव मं अदंसु, साहं वज्झापत्तमि अत्तनो सामिकं उक्खपित्वा परिहरन्ती भिक्खं चरित्वा पोसेमी"ति। मनुस्सा "अयं पतिब्बता"ति ततो पट्टाय बहुतरं यागुभत्तं अदंसु। अपरे पन जना एवमाहंसु- "त्वं मा एवं विचरि, पदुमराजा वाराणसियं रज्जं कारेति, सकलजम्बुदीपं सद्धोभेत्वा दानं देति, सो तं दिस्वा तुस्सिस्सति, तुट्ठो ते बहुं धनं दस्सति।

b) Recognition and explain the underline Tense and Moods- Any Ten. (With the help of given Paragraph.)
दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले काळ आणि अर्थ ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. इतरो तं गहेत्वाव चिन्तीसि- "सचे सो एवरूपं पिण्डपातं भुञ्जिस्सति, इमस्मियेव ठाने पलुद्धो भविस्सती"ति अन्तरामग्गे तं पिण्डपातं छहेत्वा थेरस्स वसनट्ठानं गन्त्वा तं तत्थ ओल्लोकेन्तो न अद्दस। आयुपरियोसाने पन कालं कत्वा अवीचिम्हि निब्बन्तित्वा एकं बुद्धन्तरं महादुक्खं अनुभवित्वा इमस्मिं बुद्धुप्पादे राजगहनगरे एकस्मि बहन्नपाने कुलधरे निब्बत्ति। सो

३

पदसा गमनकालतो पड्डाय नेव सयने सयितुं, न भत्तं भुञ्जितुं इच्छति, अत्तनो सरीरवलज्जमेव खादति। "बालताय अजानन्तो करोती"ति तं पोसर्यिसु। महल्लककालेपि वत्थं निवासेतुं न इच्छति, नग्गीव विचरति, भूमियं सयति, अत्तनो सरीरवलज्जमेव खादति। तेसं सन्तिकं नेत्वा "इमं दारकं पब्बाजेथा"ति अदंसु। अथ नं ते पब्बाजेसुं।

c) Recognition and explain the underline *iva* and *tum*- Any Ten. (With the help of given Paragraph.)
दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले त्वा आणि तुं प्रत्यय ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. ते पन द्वे जना उपायेन तं धनं आहरित्वा एकस्मिं गामसमीपे गहनद्धाने धनं पटिच्छादेत्वा एको खग्गं गहेत्वा रक्खितुं निसीदि, एको तण्डुले गहेत्वा भत्तं पचापेतुं गामं पाविसि। यंनूनाहं तं आगतमत्तमेव खग्गेन पहरित्वा घातेय्य"न्ति। सो खग्गं सन्नद्धित्वा तस्स आगमनं ओलोकेन्तो निसीदि। इतरोपि चिन्तेसि "तं धनं द्वे कोट्टासा भविस्सन्ति, यंनूनाहं भते विसं पक्खिपित्वा तं पुरिसं भोजेत्वा जीवितक्खयं पापेत्वा एककोव धनं गण्हेय्य"न्ति। सो निद्धिते भते सयं भुञ्जित्वा संसकं विसं पक्खिपित्वा तं आदाय तत्थ अगमासि। तं भत्तं औतारेत्वा ठितमत्तमेव इतरो खग्गेन द्विधा छिन्दित्वा तं पटिच्छन्नद्धाने छहेत्वा तज्ज भत्तं भुञ्जित्वा सयमिपि तत्थेव वसितुं जीवितक्खयं पापुणि।

Q.3. Answer the following: -Any Two:

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

[20]

a) Do as Directed (with the help of given sentences-Write answer in Pali.)

[दिलेल्या वाक्यांच्या आधारे कंसात सांगितल्याप्रमाणे करा.- पालित उत्तरे लिहा]

१. चोरो हत्थेन वराहं----- | (हनति / हनन्ति) [supply the verb- योग्य क्रियापदा लिहा]

उत्तर:- हनति |

२. भिक्खु उपासकेन सह गामं आगच्छन्ति | [Make it Singular- एकवचन करा]

उत्तर:- भिक्खु उपासकेन सह गामं आगच्छति |

३. युवक, हत्थ, भूमि, दुरे | [Give opposite words of- विरुद्धार्थी शब्द लिहा]

उत्तर:- युवक x युवती, हत्थ x पाद, भूमि x आकासो, दुरे x अविदुरे |

४. ----- (उपासक) बुद्धं पुजेति च धम्मं याचति | [supply the subject- कर्ता लिहा]

उत्तर:- (उपासको) बुद्धं पुजेति च धम्मं याचति |

५. अम्मा भत्तं----- [शिजविणे] गेहं पविसति || [Give infinitive- तुं प्रत्यय लावा]

उत्तर:- अम्मा भत्तं पचितुं गेहं पविसति || [Give infinitive- तुं प्रत्यय लावा]

b) Match the following pairs. (खालील जोड्या जुळवा.)

१. मक्कटां	तण्डुलं पचति
२. गद्रभां	भेसज्जं ददाति
३. वज्जां	खीरं पिबति
४. दाग्कां	भारं वहति
५. वनिता	रुक्खं आरुहति

4

उत्तर:-१.मक्कटो -रुक्खं आरुहति २. गद्रभो -भारं वहति ३.वेज्जो -भेसज्जं ददाति ४. दारको -खीरं पिबति ५.
वनिता -तण्डुलं पचति.

c] Fill in the Blanks. (रिकाम्या जागा भरा.)

१. लुद्धको तिरेनविज्झति । (सीहं)
२. वाणिजस्स पुत्तो.....वन्दति । (बुद्धं)
३. पुरिसो अस्सेन सह दिपं। (आगच्छति)
४. पुत्तो मातुलेन सह..... पस्सति । (तथागतं)
५. अस्सा मिगेहि सद्धिं अरुज्जे..... । (आहिण्डन्ति)

Q.4. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a] Define the term 'दुक्ख निरोध अरियसच्च' and write the content of the 'दुक्ख निरोध अरियसच्च' in short?
'दुक्ख निरोध अरियसच्च' ह्या शब्दाचा अर्थ सांगून 'दुक्ख निरोध अरियसत्त्या'त काय सांगितले आहे ते थोडक्यात लिहा.
- b] Write in detail about the 'दुक्ख समुदाय अरियसच्च.'
'दुक्ख समुदाय अरियसच्च' विषयी सविस्तर लिहा.
- c] On the basis of 'सम्मासति' Explain what is 'धम्मामनुपस्सना'?
'सम्मासति' च्या आधारे 'धम्मामनुपस्सना' काय आहे - स्पष्ट करा.

Q.5. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a] Write in detail about 'Suttanipata.'
'सुत्तनिपाता'विषयी सविस्तर लिहा.
- b] On the basis of 'Khuddaka nikaya,' Explain the importance of books 'Vimanavatthu' and 'Petavatthu' in the Pali Literature.
खुद्दकनिकायाच्या आधारे पालि साहित्यातील 'विमानवत्थु' आणि 'पेतवत्थु' या ग्रंथाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- c] Define the term 'Anguttara' and write in short what 'Anguttara nikaya' is all about.
'अंगुत्तर'या शब्दाचा अर्थ सांगून 'अंगुत्तरनिकाय' काय आहे ते थोडक्यात सांगा.